

Άποψη

Τα Λευκά Ορη και το Μουσείο τους

Γράφει ο ΑΝΤΩΝΗΣ ΠΛΥΜΑΚΗΣ

Μέσα σε είκοσι χρόνια έχουν πραγματοποιηθεί περισσότερες από 30 ημερίδες, συνέδρια, συναντήσεις, χωρίς τις τρεις εμβριθείς μελέτες, για τα Λευκά μας Όρη, για την προστασία, ανάδειξη, αξιοποίηση και πολλά άλλα του θαυμαστού αυτού ορεινού όγκου.

Για όποιον αμφιβάλλει έχω στοιχεία από όλα, αλλά και τη διαπίστωση ότι τίποτα δεν πραγματοποιήθηκε πέρα από την ευκαιρία για μερικούς να φουσκώσουν το πορτοφόλι τους από «έργα άχρηστα», όπως οι πέργκολες, τα κτίσματα στο Μαχί και στη Γρε Λέσκα Ομαλού, κάποια μονοπάτια, όπως π.χ. στ' Ασκύφου, που για 500 μέτρα κόστισε τότε 6 εκατ. δραχμές κ.λπ. και κάποια... ξύλινα καγκελάκια και σκαλοπατάκια σε βουνά και φαράγγια κ.λπ.

Την τελευταία όλων εκδήλωση οργάνωσε την 7η Μαΐου το «Πανεπιστήμιο των Ορέων», που τουλάχιστον από τα τοπικά Μ.Μ.Ε. κάνει δεν μας είχε πληροφορήσει τι είναι: Φορέας, Οργανισμός, Σωματείο ή τι άλλο και τις επιδιώξεις του. Από αθηναϊκές εφημερίδες και μόνο έχουμε πληροφορηθεί ότι, ως ανέφεραν οι ιδρυτές του, με κύριο εξ αυτών τον καταξιωμένο καθηγητή Οφθαλμολογίας και πρύτανη του Πανεπιστημίου Κρήτης, κ. Παλλήκαρη, όπως ανέφεραν, λοιπόν, αυτό έχει χίλια μέλη και σκοπός που έχει τεθεί για τη δράση των μελών του είναι:

«Το Πανεπιστήμιο των Ορέων αρδεύεται από τη διωματική διάσταση της γνώσης, ενώ επενδύει στη διαθεματικότητα και προϋποθέτει τόσο την αλληλοδιδακτική προσέγγιση όσο και τη δυναμική αλληλεπίδραση όλων των δρώντων προσώπων και κοινωνικών υποκειμένων. Εδράζεται στη δημιουργία μιας εμπράγματης κοινότητας, η οποία αρδεύεται με τη σειρά της από τη συν-διωματική παιδεία μέσα από τη συνθήκη της δυναμικής αλληλεπίδρασης και αποσκοπεί στο να δημιουργήσει κοινωνικές γέφυρες και να ελαχιστοποιήσει τον κοινωνικό αποκλεισμό, τη φτώχεια και την παραδρατικότητα.

Στόχος του, μεταξύ άλλων, είναι να παρέμβει στη βάση της κοινωνίας αλλάζοντας το τωρινό πρότυπο ευημερίας, με ένα νέο που θα συνδυάζει τη βιώσιμη ανάπτυξη με την ανάπτυξη των χαμένων ανθρωπίνων σχέσεων και την πολιτισμική ταυτότητα των μικρών κοινωνιών. Επίσης, στοχεύει στην προστασία του ανθρώπινου και του φυσικού περιβάλλοντος, στην ενίσχυση της παραδοσιακής οικονομίας με μοντέρνα εργαλεία διαχείρισης για την αναστολή της υπερεκμετάλλευσης του φυσικού πλούτου, στην απάλειψη της παραδρατικότητας και την απεξάρτηση από την οικονομία του δανεισμού και των επιδοτήσεων και τελικά στον επαναπροσδιορισμό της ανθρώπινης ευτυχίας με ανθρωπίνους δείκτες και όχι με εισοδηματικά δεδομένα.

Όπως αναφέρει και στο σχετικό ενημερωτικό φυλλάδιό του το Πανεπιστήμιο των Ορέων «οι ορεινές περιοχές της Κρήτης έχουν ανάγκη για να αναπτυχθούν και από τη συν-αγωγή της πανεπιστημιακής κοινότητας. Η ίδια η πανεπιστημιακή κοινότητα δγαίνει από τον ελεφάντινο πύργο της και προσεγγίζει τους ανθρώπους της υπαίθρου. Το σημείο συνάντησης των δύο αυτών τάσεων συνιστά το Πανεπιστήμιο των Ορέων».

«Όποιος επιθυμεί να μάθει περισσότερα

για το Πανεπιστήμιο των Ορέων μπορεί να επισκεφτεί την ιστοσελίδα του στο διαδίκτυο στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.panotheon.gr (εφημερίδα «Κρητικά Νέα», Αθηνών).

Αξέπαινος φυσικά και ο κ. πρύτανης, που παρ' όλο που είναι λάτρης της θάλασσας και έχει ιδρύσει δυο ιστιοπλοϊκούς ομίλους και διοργανώνει διεθνείς ιστιοπλοϊκούς αγώνες (εφημ. Αθηνών ΤΑ ΝΕΑ 19/2/11) ήδη στράφηκε προς τα ορεινά. Φυσικά, προσωπικά δεν γνωρίζω αν τα βουνά της Κρήτης τα έχει γνωρίσει όπως τις θάλασσές της.

Οι ομάδες ιατρών που προσφέρουν πραγματικά αξιέπαινες υπηρεσίες σε χωριά ορεινά ή μη, αξίζουν συγχαρητήρια. Στα άλλα, όμως, για ανάπτυξη και ένα σωρό θέματα, ας με συγχωρέσουν, αλλά με την εμπειρία των εκδηλώσεων του παρελθόντος που ανέφερα στην αρχή, έχω το δικαίωμα να είμαι επιφυλακτικός.

Κατ' αρχήν νομίζω είναι απαράδεκτο αυτοί που κυρίως ασχολούνται με τα ορεινά των Χανίων, όπως το Δασορχείο, ο Φορέας Σαμαριάς, ο Ορειβατικός Σύλλογος από το 1930 στα βουνά μας κ.λπ., να μην έχουν ιδέα ή κάποιοι να τους θυμίζουν την παραμονή της εκδήλωσης. Και όχι φυσικά για να παρελάσουν εθιμοτυπικώς απ' αυτήν, αλλά για να καταθέσουν προτάσεις και εμπειρίες, αν πραγματικά υπήρχε ενδιαφέρον από τους διοργανωτές για τα όρη μας. Παρ' ότι υπήρξαν αξιολογότεροι ομιλητές στην εκδήλωση, όπως από τα Μ.Μ.Ε. πληροφορηθήκαμε, ο πρύτανης του Πολυτεχνείου Κρήτης, κ. Φίλης, ο κ. Δετοράκης, ο κ. Μηλιδάκης, που τόσα έχει προσφέρει στα Χανιά με την αναζήτηση και προώθηση προγραμμάτων Ε.Ε., νομίζω δεν αντιμετωπίστηκαν τα φλέγοντα προβλήματα από δεκαετίες των Λευκών Ορέων όπως: Η υπερδρόσχυση, το λαθροκυνήγι και ιδίως του αγριμού, που πολλές φορές έχει υψηλή κάλυψη, της προστασίας της χλωρίδας, αφού κι αυτή η μαλλοθήρα έχει εξαφανισθεί. Εκεί που έγινε ημερίδα πριν 30 χρόνια, μάζενα άβουλη μαλλοθήρα, τώρα ούτε στα πολύ ψηλά δεν βρίσκεις.

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

Προστασία - συντήρηση - ανάδειξη των μονοπατιών - καλντεριμιών της Ρωμαϊκής και Ενετικής εποχής, στα τμήματα που υπάρχουν ακόμη.

Ανακήρυξη γεωλογικού πάρκου, όπως στη Νίδα, όπου ο χώρος δεν συγκρίνεται με δυο-τρεις στα Λευκά Όρη, που φωνάζουν για γεω-πάρκο.

Ανάδειξη, σηματοδότηση και κατασκευή σπηλαιολογικού καταφυγίου κοντά στα μεγάλα δάραθρα. Προεργασία για χιονοδρομικό κέντρο (το οποίο θα είχε γίνει πριν 30 χρόνια αλλά τορπιλίστηκε).

Καθαριότητα, που μερικές περιοχές υποφέρουν. Διάσωση του πενκοδάουσις Ανώπολης, που σχεδόν καταστράφηκε από τον μύκητα που είχαν φέρει για τις μέλισσες. Πυρασφάλεια για το μοναδικό στην Κρήτη δάσος του Αγίου Ιωάννη Σφακίων. Δημιουργία φο-

Το κτήριο στο Μαχί. Κόστος 450 εκατομμύρια δρχ. και κατορρέει από δεκαετίες.

ρέα για προώθηση πακέτων (πέρα από τις δραστηριότητες του Ορειβατικού), για ανάβαση στις Πάχνες, την ψηλότερη κορυφή και απόλαυση της ορεινής ερήμου στ' Αμμουσερά, μοναδικής στην Ευρώπη και προβολή αυτής της δραστηριότητας.

Η άμεση συντήρηση κάπου 20 κούμων - μιτάτων, θολωτών ή θολιαστών που ευρίσκονται κοντά σε ορεινούς δρόμους και αποτελούν μοναδικά μνημεία λαϊκής αρχιτεκτονικής της Μαδάρας. Στη Νίδα συντηρήθηκαν πριν 30 χρόνια από τον ΕΟΤ, εμείς εδώ είμεθα εκατοντάδες χρόνια πίσω. Και άλλα.

Ο μόνος φορέας που μέχρι σήμερα έχει προσφέρει στην προστασία και ανάδειξη της Μαδάρας μας, είναι από το 1930, ο Ορειβατικός Χανίων, που σηματοδότησε όλα τα ορεινά μονοπάτια Ε4 και μη. Κόσμησε τα βουνά μας με τα μοναδικά τέσσερα ορεινά καταφύγια. Οργάνωσε, για 80 χρόνια, αμέτρητες εκδηλώσεις γνωριμίας, διεθνείς και πανελλήνιες συγκεντρώσεις, αγώνες κ.λπ., σε αυτά και έγινε αφορμή να τα αγαπήσουν και να τα γνωρίσουν χιλιάδες ντόπιοι και ξένοι πεζοπόροι και μη.

Και, όμως, αυτός ο Σύλλογος και οι άνθρωποι του, πολλές φορές αγνοούνται από «μελετητές» έργων ή ενδιαφερόμενους γι' αυτά τα βουνά που τα έχουν δει μόνο σε φωτογραφίες ή από την πόλη μας.

ΜΟΥΣΕΙΟ

Στη σοβαρή πρόταση του κ. Δετοράκη θα σταθώ τώρα για δημιουργία Μουσείου Λευκών Ορέων, μας και είμεθα στις μέρες του εορτασμού των Μουσείων και που για το θέμα αυτό έχω κάμει στον τοπικό Τύπο προτάσεις από δεκαπέντε χρόνια, ακόμη και εφέτος.

Το καταρρέον κτήριο στο Μαχί Ομαλού είναι ιδεώδες, γι' αυτό αν και με τις τεχνικές ατέλειες που έχει, θέλει αρκετές επεμβάσεις, π.χ. είναι απαράδεκτο να σχεδιάστηκε από «ειδικό», με εύθραυστα ξύλινα κουφώματα ισογείου και τζαμλίκια σχεδόν ως το έδαφος, όπου το χιόνι του χειμώνα μπορεί να ξεπεράσει και τα δύο μέτρα κ.ά.

Το κτήριο στον Σελινιώτικο Γύρο είναι α-κατάλληλο, σε απόμερη τοποθεσία.

Όσο για την ανάπτυξη της Μαδάρας, με ηλιακό τυροκομείο, τώρα, πλέον, που τα τυροκομεία έχουν εκσυγχρονιστεί, αλλιώς και η δραστηριότητα αυτή στη Μαδάρα έχει σχεδόν σταματήσει, δεν νομίζω ότι συζητιέται.

Είχα προτείνει και επανέρχομαι όχι σαν... μουσειολόγος, που δεν χρειάζεται, αλλά χρειάζεται πρακτικό πνεύμα, να υπάρχουν σε αυτό τα παρακάτω που αναφέρω εν συντομία, αλλά είναι γραμμένα και με αρκετές λεπτομέρειες, αλλιώς.

- Γεωλογικό υπόδαθρο - δημιουργία των

Λευκών Ορέων με σχετικούς χάρτες και φωτογραφίες από γεωλ. σχηματισμούς και αυτούσια πετρώματα.

- Ιστορική πορεία από τα αρχαία χρόνια με αναφορά σε αρχαιολογικές διαπιστώσεις, την ενετική περίοδο, τους αγώνες κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας, αλλά και με την Εθνική Αντίσταση πάνω σ' αυτά τα βουνά.

- Χάρτες των κορυφών και απεικονίσεις των κυριότερων καθώς και της ορεινής ερήμου της Μαδάρας. Αναφορά στα φαράγγια με χάρτες και φωτογραφίες καθώς στα υπερχίλια δάραθρα, μεταξύ των οποίων τα δυο - τρία από τα βαθύτερα στη γη καθώς και μερικά θαυμάσια σπήλαια. Χάρτες, φωτογραφίες, αντικείμενα.

- Χλωρίδα με φωτογραφίες, συλλογές φυτών, ιδίως ενδημικών και φύτευση στον έξω χώρο.

- Πανίδα. Ταριχευμένα, όπως και σε πολλά Μουσεία της Ευρώπης, αλλά και φωτογραφίες και άλλα στοιχεία, ιδίως για το αγρίμι.

- Η παραδοσιακή τυροκομία στα βουνά μας. Τα Μιτάτα - Κούμοι και οι βοσκοί. Φωτογραφίες, αναπαράσταση ορεινού τυροκομείου με όλα τα σχετικά σκεύη.

- Αναπαράσταση βοσκοσύ με την ενδυμασία και όλα τα σκεύη που χρησιμοποιούσαν και εργαλεία, ατομικά και τα είδη ρουχισμού.

- Κατασκευή απομίμησης θολωτού κούμου με σχιστολιθικές πλάκες στον εξωτερικό χώρο. Η λοιπή ζωή των ορεινών ανθρώπων και των χωριών της ριζας.

- Τουρισμός - Ορειβασία. Φωτογραφίες και αντικείμενα από τις πρώτες αναβάσεις στα Λ. Όρη. Φωτογραφίες εκδηλώσεων, των καταφυγίων, χάρτες των μονοπατιών και διαδρομών. Αναφορά στο σκι και το ορειβατικό σκι, τις χιονόστρηνες από όπου κατέβαν το χιόνι στην πόλη. Την αναρρίχηση και τις διαδρομές της. Εργαλεία και σκεύη παλαιάς ορειβατικής, αναρριχητικής και χιονοδρομικής τέχνης που ήδη είναι μουσειακά.

- Οι εκκλησίες και τα πανηγύρια στη Μαδάρα, τα νερά και οι πηγές.

- Μετάλλια, αναμνηστικά, γραμματόσημα, αφίσες που αφορούν αυτά τα βουνά.

- Ατυχήματα και δυστυχήματα όπως των τεσσάρων αεροπορικών σε αυτά και άλλα.

- Βιβλιοθήκη με όλες τις σχετικές εκδόσεις γι' αυτά και άλλα έντυπα.

Πολλά απ' όλα αυτά υπάρχουν, έτοιμα.

Και πολλά άλλα. Αλλά ένα τέτοιο Μουσείο, όσα χρήματα και αν εξευρεθούν, δεν θα στηθεί χωρίς να δώσουν κάποιος την ψυχή τους και ατέλειωτες ώρες.

Κάποιοι που δεν γνωρίζω, αν βρίσκονται σήμερα πλέον, όπως π.χ., ένας Τάκης Χουλιόπουλος.